

*Preek van 16 augustus 2020
gehouden in De Morgenster in Papendrecht
door ds. Piet van Die*

PARELS UIT SPREUKEN (2): LEVENSZIEK

Almaar onvervulde hoop maakt ziek, vervuld verlangen is een levensboom. (Spreuken 13,12)

Antron

Hoe moet je leven als je leven kapot is gemaakt? Antron McCray was een van de zogenaamde Central Park Five. Het waren destijds in 1989 jongens 14, 15 en 16 jaar. Ze werden willekeurig opgepakt. Er was een jonge vrouw in Central Park in New York verkracht en zwaargewond achtergelaten. De vijf jongens werden onder gigantische druk gezet, waardoor zij een verkrachting bekenden die zij niet hadden gedaan. Antron werd nota bene door zijn eigen vader gepusht om maar te bekennen: dan zou de straf wel meevallen.

Jaren zaten ze gevangen. De toen 15-jarige Antron zag alleen zijn moeder af en toe. Zijn vader liet zich niet meer zien. In 2001 bekende een ander de misdaad. Maar toen was Antron een gebroken man. In een Netflix-interview waarin Oprah Winfrey de vijf mannen interviewde, zagen we een door verdriet en verbittering verwoest mens. De hoop die tijdens jaren van gevangenschap onvervuld was gebleven, had zijn leven verziekt. Hoe moet je leven als je leven kapot is gemaakt?

(Zie voor het fragment vanaf 47:00 – 50:00:

<https://www.youtube.com/watch?v=18UZO9UmCPg&t=3013s>)

Als een dode

Antron staat in deze preek voor de vele mensen die voor te lange tijd alle hoop is ontnomen. Voor hen voor wie alle kleur uit het leven is geslagen. Die geen perspectief meer zien.

Ze krijgen stem in meerdere Psalmen. Maar Psalm 31 verwoordt het misschien nog het meest schrijnend. *‘Vergeten ben ik als een dode, weg uit het hart, afgedankt als gebroken aardewerk.’* Bijtende beelden. Zonder hoop ben je levend dood. Iedereen die weleens een diepe depressie heeft meegemaakt, weet dat. Je lijf leeft nog, maar je ziel lijkt gestorven. Je bent gebroken

aardewerk. Niet meer te repareren. Je kunt de scherven misschien nog wel lijmen. Maar de breuklijnen blijven altijd zichtbaar.

Spreuken

Spreuken heeft er oog voor. Spreuken is een beetje een dubbel boek. Je komt er de grootste clichés tegen. Moralistische uitspraken waar je een vraagteken bij kunt plaatsen. Bedenkelijke opvoedadviezen. Maar ook spreuken die na eeuwen nog altijd fonkelen als parels.

Die van vanmorgen is er één. Het is ook voor vandaag nog een toonbeeld van wijsheid. Wijsheid is praktische levenskennis. Realistisch, met oog voor hoe het leven in elkaar zit. Wijsheid is kennis van het hart. Ook van het hart van de ander – geschonden of niet. De spreuk van vandaag heeft oog voor situaties waarin mensen geen hoop of perspectief meer hebben. We horen geen goedkope troost, zo van: kom op, achter de wolken schijnt de zon! Ook geen misplaatste stichtelijkheid zoals: waar er een deur dichtgaat, zal God op den duur wel een andere openen. Nee, Spreuken is realistisch: onvervulde hoop maakt je ziel ziek.

Libanon

Onvervulde hoop kan ook een heel land ziek maken. Na de gigantische explosie van vorige week, werd zichtbaar hoe hopeloos het land Libanon is. Jarenlang wordt het land al verscheurd door grote verdeeldheid en geweld. Het herbergt 1,5 miljoen vluchtelingen. Er is een door en door corrupte structuur. De economische malaise is van een enorme omvang. En daar komt de verwoestende explosie in Beiroet nog eens bij. Het leek alsof het de laatste druppel was. Er werd iets definitief kapot gemaakt. Gebouwen, maar ook zielen. Het is een ziek land.

Wit-Rusland is al jaren een dictatuur. De verkiezingen van afgelopen week waren een schijnvertoning. Uit woede trokken mensen de straat op. Wie de straat opgaat, heeft nog hoop. Maar hoe lang zal die hoop nog reëel zijn? Er zijn genoeg voorbeelden van dictaturen waar alle hoop de bodem in is geslagen.

Klaar

Wij leven politiek en economisch op een eilandje van gelukzaligheid. Maar ook hier kan een leven uitzichtloos worden.

Ze had een slopende ziekte - al toen ik haar wijkpredikant was, vele jaren geleden in een van mijn vorige gemeenten. Een tijd geleden kreeg ik een telefoontje van een van haar kinderen: of ik niet eens met hun moeder wilde praten. Er was daar geen predikant beschikbaar. Hun moeder bleek aan het eind van haar leven. De aandoening waarmee zij jaar in jaar uit had moeten leven, had haar leven gesloopt. Er was geen perspectief meer. Ze was er klaar mee. Ze wilde haar leven teruggeven aan de Gever van alle leven. En of ik haar uitvaart wilde doen.

Voltooid leven

In Nederland wordt veel gediscussieerd over voltooid leven. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik heb er geen scherp omrandde mening over. Ik moet er in ieder geval gezichten bij zien. Datzelfde geldt voor wat er direct naast ligt: euthanasie. Ik kan niet eenduidig zeggen: ik ben voor, of: ik ben tegen. Los van gezichten vind ik het een vaak abstracte discussie.

Wat ik wel weet, is dat er in Nederland niet lichtvaardig mee omgegaan wordt. Dat wordt weleens gedacht. Maar de procedures zijn streng. Ook ik heb mijn eigen, bescheiden procedure. Of ik voor of tegen ben, doet er niet toe. Ik ben ervoor om te praten over de vraag: heb je je beslissing in vrede met God kunnen nemen? Want na een lange onvervulde hoop, is soms de enige mogelijkheid die rest: de vrede die je vindt bij en met God. Op drie verschillende momenten besprak ik het met mijn voormalig gemeentelid. Ik zag een wijs hart opengaan. Ze had er volle vrede mee. Ze was klaar met het dragen van haar ziekte. Het werd een mooie uitvaart.

Rechtdoen

Soms kunnen wij niet voorkomen dat er levens kapot gaan. De werkelijkheid is soms verpletterend. Het enige wat je kunt doen is: elkaar recht doen. Inschatten wat er huist en omgaat in het hart van de ander. Peilen wat de barsten zijn die de wanden van dat hart doortrekken. Oog hebben voor de scherven die liggen op de bodem van deze ziel. En dan vooral niet te snel je laten meevoeren door de neiging adviezen te gaan geven of de ander krampachtig moed in praten. 'Och, dat mijn verdriet gewogen wordt,' zei Job. Ga dus eerst maar eens het verdriet van de ander wegen. Als dat al kan.

Soms moet je dus de machteloosheid toelaten, wil je de machteloosheid van de ander rechtdoen. Ik kon dat als jong en idealistisch predikant niet. Ik had het idee

dat je er was om mensen te helpen en dat iedereen te helpen was. Maar na twee jaar wist ik beter: soms zijn onze armen te kort. Soms zijn mensen alleen te helpen met een medemens die het verdriet weegt en niet wegpraat.

Zuinig zijn

Bij uitvaarten heb ik altijd in het gebed de volgende zinsnede: 'Geef, o God, dat wij die achterblijven in het land der levenden zuinig zijn op elkaar, wetend dat het leven even kwetsbaar is als kostbaar.' Dat is het weinige dat wij kunnen doen in dit mooie maar broze leven: zuinig zijn op elkaar. Je mag hopen dat jijzelf de ander niet bekrast.

Het weinige, zei ik. Want het is niet het enige. Gelukkig heeft Spreuken ook het tegendeel opgenomen: 'Vervuld verlangen is een levensboom'. Er gaat heel veel goed in het leven. Daar kun je voor danken. Let straks maar eens op als we een foto laten zien van een nieuwgeboren kindje in onze gemeente. Wie kijkt naar een kind, wordt vanzelf blij. En een kind roept het vanzelf op: er zuinig op zijn, omdat je weet dat het kwetsbaar is en kostbaar.

De rots

Maar meteen weet je dan ook weer dat het niet alle mensen gegeven is om kinderen te krijgen. Meteen weet je ook dat er ouders zijn die niet zuinig zijn op hun kinderen. Meteen weet je dat er ook kinderen en tieners zo gepest worden, dat alle hoop de bodem in geslagen wordt en ze soms zelfs niet meer willen leven. En soms komt zelfs vervuld verlangen te laat. Wat is het leven toch dubbel! Je verstand staat er soms bij stil en je geloof ook.

Wat dat geloof betreft: de gelovigen van weleer hadden er het volgende beeld voor. Soms is God de rots waarop het schip van je leven en geloof schipbreuk lijdt. Je kunt stuk lopen op God die onbewogen lijkt. Maar je hebt in de golven van de vragen van het leven niets anders om je aan vast te klampen en je hoofd boven water te houden dan juist diezelfde rots.

Een geloof tegen de klippen op. Het is het geloof van Psalm 31. Het is het geloof van Job. Het was ook het geloof van de moeder van Antron McCray. Toen uitkwam dat een ander de verkrachting had gepleegd, belde zij haar zoon. Hij vertelt dat ze zei: 'Ze hebben de man gearresteerd die het deed. Geloof je nu in God?' – 'Nee, ma.' - Antron kon het niet meer. - 'Maar jongen, Hij heeft je in

leven gehouden om dit mee te maken.' Soms moeten wij plaatsvervangend geloven voor een ander die het niet meer kan. Soms heeft God geen andere stem dan die van een moeder.